

Maastricht, januari 2015

Scholen: Niet afschaffen maar zelfstandiger

Ouders bepleiten keuzevrijheid, diversiteit en autonomie

Binnenkort houden de scholengemeenschappen Bonnefanten College, Porta Mosana College en Sint-Maartenscollege op te bestaan. De scholen worden vervangen door schooldomeinen, dwz één VMBO, één VHBO en één VWO voor alle kinderen uit Maastricht en omgeving. Hiermee wordt de keuzevrijheid volledig afgeschaft. De huidige verschillen en profielen van de bestaande scholen - moeizaam opgebouwd de afgelopen decennia - verdwijnen volledig.

Dit betekent dat er in Maastricht niet alleen geen keuze uit schoolbesturen mogelijk is maar ook geen keuze uit scholen. Dat is voor een provinciehoofdstad een uitzonderlijke en onwenselijke situatie.

In onderliggende verklaring kijken wij, een groep verontruste ouders, terug hoe de samenwerking binnen het Maastrichtse onderwijs 10 jaar geleden begon en staan we stil bij wat deze samenwerking van scholen heeft opgeleverd. Wij eindigen met het naar voren brengen van uitgangspunten die in onze optiek bij de inrichting van het toekomstig Maastrichtse VO, als absolute voorwaarden zouden moeten gelden.

1. Een terugblik: 10 jaar LVO in Maastricht

politici, leraren en ouders staan erbij en kijken ernaar.

Er zijn verschillende indicatoren die laten zien dat het aansluiten van zelfstandige Maastrichtse scholen bij het LVO tien jaar geleden niet gebracht heeft wat er destijds verwacht werd en in het vooruitzicht was gesteld. Achteraf lijkt het alsof scholen zich destijds niet realiseerden dat aansluiting bij LVO het opgeven van de eigen bestuurlijke en financiële autonomie zou betekenen en uiteindelijk zelfs zou leiden tot het opheffen van de scholen zelf.

1.1 Profielen en Autonomie

Bladeren we door de (G)MRnotulen van de laatste 10 jaar dan zien we in 2005 een samenwerkingsvorm ontstaan waarin ouders konden kiezen uit vijf verschillende scholen met eigen profielen. Door de jaren heen bleef de LVOdirectie beweren dat ouders een keuze moeten kunnen blijven maken uit krachtige en onderscheiden scholen met eigen gezichten in de markt. Vanaf 2006 zien we structureel verzet van MR-en tegen de bestuurlijke ontwikkelingen zoals het instellen van een zgn. "tijdelijke bovenschoolse" directiestructuur omdat die de autonomie en eigenheid van de scholen zou aantasten. Het LVO voornemen om een gemeenschap van scholen te veranderen in een scholengemeenschap, is ook door ouders altijd verworpen. Desalniettemin is dit doorgezet met een beroep op het bevorderen van de doelmatigheid. De houding en de rol van de gemeente in deze ontwikkeling is voor ons moeilijk te schatten.

1.2 Financiën

Een argument destijds om samen te werken onder het dak van LVO was de hoop om de financiën op orde te brengen. Uit de MR verslagen blijkt dat meerdere initiatieven om centraal in te kopen, bijvoorbeeld schoonmaak, niet tot de gewenste effecten hebben geleid. Bovendien

blijkt dat kosten voor het LVO management (bureau LVO) en kosten voor managementondersteuning onverklaarbaar bleven stijgen. Door de geconsolideerde balansen blijkt het nu ondoenlijk het financiële plaatje per school te bekijken en op die manier na te gaan of er daadwerkelijk sprake is van verbeteringen.

Uit de MR notulen blijkt dat in 2007 de financiële begrotingen van de scholen door de toenmalige voorzitter van het CvB "virtueel" werden genoemd. Kennelijk is het LVO vanaf die tijd de middelen gaan "verdelen".

1.3 Professioneel bestuur

Een andere reden om destijds samen te gaan, was de verwachting dat LVO Maastricht garant zou staan voor professioneel bestuur.

Wat in 2004 bedoeld was als een samenwerkingsverband van scholen die nog zelf hun bestuurlijke keuzes maken, is verworden tot een monopolistische organisatie opererend vanuit een beklemmend topdown bestuursmodel.

In plaats van een professionele organisatie die met goed bestuur de scholen ondersteunt en voor een rustige bestuurlijke situatie zorgt, lijkt het tegendeel het geval.

LVO Maastricht zorgde de laatste jaren voor onrust en ontevredenheid. Indicatoren zijn de permanente spanningen tussen de medezeggenschapsraden en het management van LVO Maastricht, de demotivatie van het personeel door niet gedragen beslissingen van bovenaf en de voortdurende onzekerheid over de toekomst van de scholen bij ouders en leerlingen tot op de dag van vandaag.

Wie met leden van MR en met leerkrachten praat, krijgt de indruk dat in Maastricht weinig medezeggenschap, geen echte dialoog en een ongezonde spanning bestaat tussen het bestuur van LVO Maastricht en de andere belanghebbenden. Er zou zelfs sprake zijn van een angstcultuur waar leerkrachten moeite hebben om openlijk te spreken en kritiek te uiten. Het moeizame proces van de ontwikkeling van het domeinenplan en de onprofessionele communicatie (of miscommunicatie) zoals gesteld door BMC zijn illustraties van gebrek aan professionaliteit.

1.4 Centralisatie werkt niet

Met het kostenargument en de ideologie van de schaalvergroting laat het organisatiemodel van LVO ook geen ruimte voor dingen die scholen zelf kunnen beslissen, niet welke plantenbakken er in school geplaatst worden, hoe er schoongemaakt wordt, hoe vaak en door wie de ramen worden gewassen. Pijnlijke bezuinigingen op essentiële dagelijkse behoeftes op scholen (conciërges, administratie, ict-ondersteuning) zijn in een organisatie met een zware bestuurlijke bovenlaag heel slecht te accepteren. Ook daarom wordt het organisatiemodel bij veel ouders, leerlingen en leerkrachten niet gedragen.

1.5 Onlangs besloot het LVO om keuzevrijheid helemaal weg te nemen. Dit besluit heeft ingrijpende gevolgen voor ouders, leerlingen, leerkrachten maar ook voor de stad en het vestigingsklimaat. Al deze belanghebbenden werden echter nauwelijks geïnvolveerd bij de totstandkoming van het besluit, maar pas achteraf over dit voldongen feit geïnformeerd. Zoals blijkt uit het BMCrapport werd er door het LVO maatschappelijk "onvoldoende gecommuniceerd en getoetst". In onze "participatie samenleving" was er geen sprake van een participatief proces of dialoog met ouders, leerlingen en leerkrachten over zoiets elementairs als inrichting van het VO onderwijs.

2. VO Onderwijs in Maastricht, de droevige stand van zaken

Provinciehoofdstad zonder keuzevrijheid voor ouders én personeel

2.1. Ouders in Maastricht hebben momenteel geen keuzevrijheid voor wat betreft het voortgezet onderwijs. Maastricht kent maar één schoolbestuur, het LVO. Volgens het BMCrapport is het opvallend dat alle Maastrichtse scholen in het VO onder het bevoegd gezag van slechts één bestuur vallen. De Stichting LVO die verschillende scholen beheert, heeft dus een monopoliepositie. Wie niet blij is met de manier waarop het LVO het Maastrichtse onderwijs inricht, heeft het nakijken en geen alternatief. Dit geldt ook voor het personeel. Bij gebrek aan alternatieve werkgevers in de buurt houdt iedereen zich noodgedwongen op de vlakte. Nu neemt het LVO een besluit dat het karakter van de Maastrichtse scholen nog een keer sterk verandert.

2.2 Het afschaffen van scholen werd door LVO gepresenteerd als een financiële noodzaak (zonder alternatief) vanwege dalende leerlingenaantallen. Maar de kwestie hoe zelfstandig scholen in Maastricht in de toekomst zullen zijn en hoe een samenwerkingsverband is georganiseerd, is geen rekensom. Hoewel een factor van betekenis, is het aantal scholieren niet doorslaggevend voor de inrichting van het onderwijs. Bovendien maakt het BMCrapport melding van tal van voorbeelden in Nederland van goedlopende VO-vestigingen met 60-90 leerlingen per leerjaar.

En in Maastricht zou dat niet kunnen?

2.3 Doelmatigheid het LVOcredo

Het BMCrapport toont aan dat er een spanningsveld bestaat tussen doelmatigheid en keuzevrijheid. Eén van de uitgangspunten van het LVO is het wegnemen van het concurrentiemodel. Minder scholen, minder fluctuaties van leerlingen, minder gebouwen bevordert de doelmatigheid. Vanuit het organisatieperspectief van het LVO is dit begrijpelijk. Lokalen afvullen met zoveel mogelijk soortgelijke leerlingen is natuurlijk voor de organisatie het meest rendabel. Als het moet 34 in een klas, aldus Henk van Hoof (De Limburger, 19 dec 2012). Is dat de toekomst die we voor ogen hebben?

2.4 Wat is het LVO eigenlijk en aan wie legt zij verantwoording af?

De voorliggende beslissing om keuzevrijheid en concurrentie op te heffen, wordt genomen door een niet-politieke organisatie zonder democratische legitimiteit. De inrichting van het VO onderwijs in Maastricht ligt feitelijk geheel in handen van een organisatie die geen publieke verantwoording aflegt aan ouders, personeel en politiek en vrijwel ongecontroleerd te werk kan gaan. De leerlingen, ouders en de politiek hebben geen invloed en instrumenten om dit LVO, verantwoordelijk voor de uitvoering van een publieke taak, publiekelijk ter verantwoording te roepen of te controleren. Wie eigenlijk wel?

3. Wat willen wij: behoud van keuzevrijheid, zelfstandige scholen en meer dan één VO-schoolbestuur in Maastricht.

3.1 Keuzevrijheid voor ouders, diversiteit en concurrentie tussen scholen zijn voorwaarden voor goed onderwijs

Voorbeelden genoeg: monopolies leiden op den duur tot kwaliteitsverlies, monopolisten worden lui, zo ook in het onderwijs. Initiatief om zich te blijven verbeteren ontbreekt. Met andere scholen naast zich weten scholen zich voortdurend geprikkeld om hun best te doen, ten gunste van de leerlingen, de leraren, de diversiteit en kwaliteit van het onderwijs en dus uiteindelijk de maatschappij.

Dat geldt ook voor een schoolbestuur dat moet concurreren met anderen. Een alternatieve keuzemogelijkheid voor ouders, leerlingen en leraren dwingt schoolbesturen om scherp en alert te blijven en voortdurend te blijven strijden voor de gunst van de leerling en de leraar. Ook of zelfs vooral in tijden van afnemende leerlingenaantallen. Bovendien, waarom kan in Heerlen wel wat in Maastricht niet zou kunnen? Waarom is er daar ruimte voor vier scholengemeenschappen en hier slechts voor één?

Wij pleiten dan ook voor meerdere zelfstandige scholen en voor een tweede Maastrichts VO-schoolbestuur. Wij willen de Raad vragen zich in te spannen om initiatieven van ouders op het gebied van het stichten van een nieuwe school, cq. –bestuur, pro-actief te steunen en hiervoor zelf initiatieven te ontwikkelen. Juist in deze en de komende tijd van afnemende leerlingenaantallen is deze steun erg belangrijk om initiatieven niet te laten smoren.

3.2 Verandering LVO bestuursstructuur en meer autonomie voor scholen

Het bestuursmodel van het LVO met bovenschoolse directies en de onderwerpelijke LVOscholen werkt niet, althans leidt tot veel onvrede.

Wij willen de Raad vragen onderzoek te doen naar de bestuursstructuur en -cultuur binnen het LVO en na te gaan of het zinvol is aan te sturen op een verandering van de bestuursstructuur van het LVO, zodanig dat de autonomie van de Maastrichtse VO scholen wordt hersteld en in de toekomst gewaarborgd.

Judith Havas
Yvon Poolen-Loeffen
Alex Schmeets
Martin Unfried
Claudine van der Weerd